

Barn och ungas psykiska ohälsa

Ekerö kommun

November 2021

Marie Lindblad, certifierad kommunal revisor

Erika Brolin

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Ekerö kommun genomfört en granskning som syftar till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt kommunstyrelsen säkerställer en ändamålsenlig verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt kommunstyrelsen i allt väsentligt säkerställer en ändamålsenlig verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
Finns det tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan kring barn och ungdomars psykiska ohälsa inom kommunen?	Ja	
Finns det tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen?	Ja	
Finns det en tydlig ansvarsfördelning mellan de olika nämnderna och mellan de berörda verksamheterna?	Ja	
Finns det metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?	Ja	
Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?	Delvis	
Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att minska den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?	Ja	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen och de granskade nämnderna att

- säkerställa att styrelsen och nämnderna får en mer samlad återrapportering av det gemensamma arbetet istället för att låta de olika partiorganisationerna ta ansvar för denna informationsspridning
- säkerställa att genomförd återrapportering dokumenteras mer transparent i styrelsens/nämndernas protokoll
- överväga om det gemensamma arbetet kan gynnas av att nämndernas presidium träffas i ett gemensamt forum för att följa upp och utveckla arbetet ytterligare

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	4
Granskningsresultat	6
Strukturer och rutiner för samverkan	6
Rutiner för hantering av orosanmälningar	8
Ansvarsfördelning mellan nämnder och verksamheter	10
Metoder och arbetssätt	11
Nämndernas uppföljning	13
Nämndernas åtgärder	14
Samlad bedömning	16

Inledning

Bakgrund

Den psykiska ohälsan bland barn och ungdomar i Sverige ökar idag. Inom kommunen finns många olika verksamheter som tillsammans ska arbeta för att främja den psykiska hälsan hos barn och ungdomar. Det handlar exempelvis om förskola, skola (inklusive elevhälsa), skolbarnsomsorgen, socialtjänsten och fritidsgårdsverksamheten. Insatser behövs av såväl främjande/förebyggande som av åtgärdande art. När det gäller åtgärdande insatser finns det inom regionen dessutom barn- och ungdomspsykiatri och verksamheter inom första linjens psykiatri som också arbetar med barn och ungdomars psykiska hälsa.

Myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka enligt 6 § förvaltningslagen. I den kommunala verksamheten anses olika kommunala nämnder vara olika myndigheter.

Revisorerna har, utifrån en bedömning av risk och väsentlighet, beslutat att göra en fördjupad granskning av kommunens arbete med barn och ungdomars psykiska ohälsa.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt kommunstyrelsen säkerställer en ändamålsenlig verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa.

Revisionsfrågor:

- Finns det tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan kring barn och ungdomars psykiska ohälsa inom kommunen?
- Finns det tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen?
- Finns det en tydlig ansvarsfördelning mellan de olika nämnderna och mellan de berörda verksamheterna?
- Finns det metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?
- Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?
- Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att minska den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?

Revisionskriterier

- Förvaltningslagen § 8 (samverkan)
- Skollagen kap 2 § 25 (elevhälsa), § 13 (samverkan vid oro)
- Socialtjänstlagen kap 5, § 1a (samverkan vid oro), kap 3 § 5 (samverkan vid insatser)

- Nämndernas reglementen, strategier och riktlinjer
- Socialtjänstlagen kap 3 kap. § 4 (samverkan vid förebyggande insatser)
- Socialtjänstlagen kap 14 § 1 (anmälningssplikten vid oro)
- Socialtjänstlagen kap 14 § 1c (var och en bör anmäla vid oro)

Avgränsning

Granskningen avgränsas till de kommunala verksamheterna förskola, förskoleklass, grundskola, fritidsgårdsverksamhet, skolbarnomsorg, gymnasieskola och socialtjänst. Regionens verksamhet ingår ej i granskningen. Granskningen avser i huvudsak år 2021.

Granskningen fokuserar på förebyggande insatser, tidig upptäckt samt insatser och samverkan kring detta. Granskningen omfattar inte insatser till personer med psykisk funktionsnedsättning (LSS¹). Men innefattar kommunala insatser vid psykiatrisk sjukdom hos barn och unga.

Metod

- Dokumentstudier av rutiner och riktlinjer, mål och styrning, uppföljningar samt nämndernas protokoll och handlingar som rör det granskade området.
- Intervjuer med ett urval av ansvariga tjänstemän från respektive förvaltning.
- Intervjuer med politiska företrädare för de granskade nämnderna. Vi noterade efter att intervjuerna genomförts att vi inte fått träffa hela presidierna för alla berörda nämnder utan bara den politiska majoritetens representanter för de flesta nämnderna. Vi beslutade då efter avstämning med revisionens ordförande att skicka rapportutkastet för sakgranskning även till oppositionens representanter i presidierna. På så sätt har de getts möjlighet att bidra med underlag och synpunkter i granskningen.

De intervjuade, samtliga förvaltningschefer för de förvaltningar som hör till de nämnder som omfattas av granskningen samt företrädare för oppositionen har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

¹ Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade

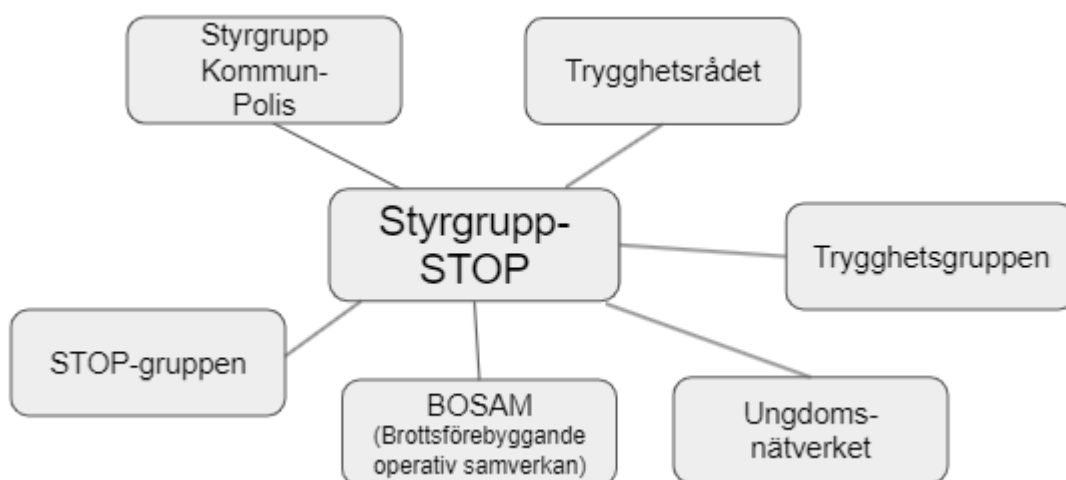
Granskningsresultat

Strukturer och rutiner för samverkan

Revisionsfråga 1: Finns det tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan kring barn och ungdomars psykiska ohälsa inom kommunen?

lakttagelser

Det finns i Ekerö kommun flertalet olika samverkansstrukturer som på något sätt berör det granskade området. En stor del av arbetet utgår från det som kallas för STOP-organisationen (Strategiskt och operativt arbete med unga i riskzon). STOP beskrivs ha tillkommit i samband med polisreformen 2015, när kommunen såg ett behov av att samla arbetet kring barn och unga. STOP är organiserat i enlighet med nedanstående bild, med en styrgrupp bestående av samordningschef, kommundirektör och samtliga förvaltningschefer (med undantag för stadsbyggnadsförvaltningens chef) och tillhörande "grenar" i form av olika konstellationer som alla på något sätt hanterar frågor som rör barn och unga i riskzon. I rollen som samordningschef, som organisatoriskt sett tillhör kommunstyrelseförvaltningen, ligger bland annat att arbeta med brottsförebyggande frågor och att ha en samlad bild kring detta. Samordningschefen har mandat att arbeta både strategiskt och operativt, och förfogar även över en budget som är avsatt för arbetet kring barn och unga i kommunen.

Intervjuade beskriver att arbetsformerna kring STOP har utvecklats under de år som organisationen funnits, och det uppfattas i dagsläget i huvudsak vara välfungerande och prioriterat av samtliga ingående parter. Det finns en tydlig koppling mellan det strategiska och det operativa arbetet. Arbetet inom STOP-organisationen beskrivs utgå dels från de metoder som Brottsförebyggande rådet beskriver som systematiska och kunskapsbaserade, dels från den så kallade Preventionsstjärnan, framtagen av Länsstyrelsen i Stockholm. Preventionsstjärnan beskrivs av Länsstyrelsen som *ett sätt att illustrera hur närliggande förebyggande frågor är sammanlänkade genom*

gemensamma risk- och skyddsfaktorer. Stjärnans spetsar består av fem olika områden; psykisk ohälsa, brott, våld, utanförskap samt ANDTS².

BOSAM-gruppen, som består av säkerhetschef, samordningschef, kommunpolis, fältassistenter och representanter från fritidsgårdar träffas en gång per vecka i syfte att kartlägga lägesbilden i kommunen. En gång per månad deltar även representanter från Södertörns brandförsvarsförbund respektive socialtjänstens mottagningsenhet.

Det så kallade Ungdomsnätverket träffas två gånger per termin. Där ingår totalt 18 olika verksamheter som på något sätt arbetar med unga, både från kommunen men också från exempelvis kyrkan och föreningslivet.

Styrgrupp för kommun-polis träffas fyra gånger per år. Två av dessa möten utgör så kallat Trygghetsråd, där samtliga förvaltningschefer deltar. Vi det första Trygghetsrådet på året deltar även kommunstyrelsens ordförande.

Utöver STOP-organisationen finns även ett antal andra samverkansstrukturer. Exempelvis nämns vid intervjuer att elevhälsans olika funktioner har nätverk för respektive yrkeskategori, dvs. psykologerna har ett forum där de träffas, kuratorerna ett etc.

Nedan följer några ytterligare exempel på samverkansstrukturer i Ekerö kommun.

- **Lokal BUS-överenskommelse för Ekerö kommun och verksamheter inom Region Stockholm avseende barn och unga i behov av särskilt stöd.**

Den aktuella överenskommelsen, som beslutades i maj 2019, syftar till att få samverkan tydliggjord och som en del av de olika verksamheternas arbetsstruktur när barn (upp till 18 år) är i behov av särskilt stöd från både regionen och kommunen. Vid intervjuer beskrivs att gemensamma möten inom ramen för denna samverkan sker två gånger per termin och upplevs fungera bra. Den del av socialtjänsten som arbetar med utredning av barn- och ungaärenden är sammankallande till dessa möten.

- **BARNSAM**

En samverkansstruktur mellan förskola, barnhälsovård och barnhabiliteringen, med syftet att fånga upp barn som kan behöva stöd och insatser utifrån svårigheter av olika slag.

- **Samordnad familjeplan (SFP)**

En arbetsmodell som syftar till att på ett tydligare sätt tillgodose barns behov och barns perspektiv i socialtjänstens beslut och insatser. Likaså syftar modellen till att förenkla kontakten med socialtjänsten för familjer med komplexa sammansatta behov, som har kontakt med flera enheter inom

² Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel

socialförvaltningen. Individärenden kan lyftas inom ramen för det som kallas för SFP Individ, i de fall som samtycke till detta finns. I SFP Individ deltar de parter som den berörda familjen har kontakt med. SFP kan ses som ett alternativ till samordnad individuell plan (SIP)³, då SIP i första hand upprättas för de individer/familjer som har behov av insatser både från kommunen och regionen.

- **Närvaroteam**

Ett team bestående av en lärare, en specialpedagog, en psykolog samt en metodutvecklare för närvaroarbetet/teamledare för närvaroteamet som arbetar både förebyggande och riktat mot elever som har eller riskerar omfattande skolfrånvaro. Närvaroteamet tillhör organisatoriskt barn- och utbildningsförvaltningen (centrala elevhälsan). Intervjuade beskriver att närvaroteamet bland annat har i uppdrag att verka för en ökad skolnärvaro och en fungerande samverkansstruktur med såväl socialförvaltningen som regionen (barn- och ungdomspsykiatri samt habiliteringen) kring elever med problematisk skolfrånvaro och behov av stöd från olika instanser.

- **Fritidsverksamheten**

Fritidsverksamheten ansvarar för såväl fritidsklubbsverksamheten på uppdrag av Barn- och utbildningsnämnden och för fritidsgårdsverksamhet och utåtriktade fritidsledare på uppdrag av kultur- och fritidsnämnden. Intervjuade beskriver att det finns en utvecklad samverkan med grundskolan.

Bedömning

Finns det tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan kring barn och ungdomars psykiska ohälsa inom kommunen?

Ja.

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att det finns tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan kring barn och ungdomars psykiska ohälsa inom kommunen.

Vi bedömer att det är positivt att samverkan är sammanhållen i kommunen genom STOP-organisationen, att den prioriteras av de involverade och att samverkansstrukturen är dokumenterad. Det senare minskar risken för personberoende.

Rutiner för hantering av orosanmälningar

Revisionsfråga 2: Finns det tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen?

I 14 kap. 1 § socialtjänstlagen regleras vilka myndigheter och yrkesverksamma som har en lagstadgad *skyldighet* att göra en orosanmälan till socialtjänsten vid kännedom eller

³ I både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen finns bestämmelser om att en SIP ska upprättas om insatser från kommun och region behöver samordnas.

misstanke om att ett barn far illa. Rektorer, lärare och elevhälsopersonal utgör exempel på sådana yrkeskategorier som omfattas av lagkravet.

Detta kapitel fokuserar på de granskade nämndernas rutiner för att göra orosanmälningar. Socialtjänstens hantering av inkomna orosanmälningar omfattas inte.

laktagelser

Vid intervjuer beskrivs att socialtjänsten i Ekerö kommun för något år sedan identifierade att antalet inkomna orosanmälningar vad förhållandevis lågt och man misstänkte ett mörkertal. Mot bakgrund av detta har återkommande informationstillfällen riktade till personal inom bland annat förskola och skola införts, i syfte att belysa den anmälningsskyldighet som föreligger. Intervjuade förmedlar en enhetlig bild av att kännedomen om anmälningsskyldigheten har förbättrats under senare tid och är idag god inom merparten av kommunens verksamheter, däribland förskola, skola och fritidsgårdar. Vad gäller inkomna anmälningar från kommunens skolor uttrycks att det finns variationer avseende huruvida det är rektor eller den enskilde läraren som står som anmälare. Intervjuade beskriver att en familjehandlare framgent kommer att vara ute i kommunens skolor (framförallt i årskurs F-6) på ett mer aktivt sätt, bland annat för att informera om socialtjänstens uppdrag och vilka insatser som kan erbjudas. Familjehandlaren kommer huvudsakligen ha fokus på att erbjuda familjer råd och stöd i samverkan med skolan för att nå familjer i ett tidigare skede, vid exempelvis ökad skolfrånvaro eller där social problematik uppmärksammas.

Ekerö kommun har relativt nyligen infört ett webbaserat anmälningsskyldighetsförfarande och på kommunens hemsida finns även information om orosanmälningar. Det totala antalet inkomna orosanmälningar uppges ha ökat under senare tid, vilket tros bero bland annat på möjligheten att numera kunna göra en anonym anmälan i digitalt format. Samtidigt har andelen inledda utredningar minskat. Detta framhålls kunna vara en följd av att man sett över arbetsformer och bedömningsgrunder utifrån att man identifierat att andelen inledda utredningar tidigare varit hög.

För perioden januari-oktober 2021 var volymerna följande⁴:

Antal inkomna orosanmälningar: 404

Antal unika klienter: 338

Antal orosanmälningar utredning är inledd: 230

Inkomna orosanmälningar hanteras inom socialtjänstens mottagningsenhet. Aktuell lagstiftning gör gällande att den som har en anmälningsskyldighet enligt lag har möjlighet att få återkoppling i form av information om huruvida utredning har inletts eller inte (eller redan pågår). Intervjuade skolrepresentanter uppger att man tidigare saknat den typen av återkoppling från socialtjänsten men att det under senare tid förbättrats.

⁴ Avser samtliga inkomna anmälningar, dvs. inte enbart anmälningar inkomna från kommunens verksamheter.

Bedömning

Finns det tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen?

Ja.

Vår bedömning är att det inom granskade nämnders verksamheter i huvudsak finns tillräckliga rutiner för att göra orosanmälningar. Vi ser positivt på att ett aktivt arbete bedrivs för att säkerställa kännedom om anmälningsplikten samt att återkopplingen på genomförda anmälningar uppges ha förbättrats.

Ansvarsfördelning mellan nämnder och verksamheter

Revisionsfråga 3: Finns det en tydlig ansvarsfördelning mellan de olika nämnderna och mellan de berörda verksamheterna?

lakttagelser

Av respektive nämnds reglemente framgår nämndens ansvar för olika verksamheter. Genomförda intervjuer visar på en enhetlig bild av att ansvarsfördelningen upplevs som tydlig och att det finns samverkansytor för att diskutera eventuella otydligheter. Det beskrivs att det ibland förekommer visst missnöje utifrån socialtjänstens begränsade möjligheter att delge andra parter information i individärenden. I detta avseende betonas vikten av kännedom om varandras uppdrag och förutsättningar, men också att sekretessen kan brytas om det finns ett samtycke till det från den/de berörda. Två av socialförvaltningens familjebehandlare har sin bakgrund inom utbildningsväsendet, vilket intervjuade framhåller som positivt utifrån att de kan fungera som en "brygga" mellan verksamheterna då de har kunskap om - och erfarenhet av - båda verksamheternas förutsättningar.

I ett senare kapitel beskrivs vissa åtgärder som vidtagits vad gäller barn och unga i kommunen. Vid intervjuer uppges att det i grunden finns en samsyn mellan kommunens olika nämnder vad gäller vikten av samarbete och helhetssyn i frågor som rör barn och unga, vilket medför att man sällan hamnar i diskussioner om vem som ska finansiera vad. Som tidigare nämnts finns vissa centrala resurser inom STOP-organisationen. Dessa uppges dock inte behöva användas särskilt ofta då berörda nämnder tar ett ansvar i de åtgärder som vidtas. Ett exempel på gemensam finansiering är Stockholmsenkäten⁵, där respektive nämnd betalar en del för att kommunen ska kunna delta.

Vi har inom ramen för granskningen inte fått några signaler om att frågor som rör barn och unga "faller mellan stolarna" i kommunens verksamheter. Däremot beskrivs vid intervjuer att ansvarsfördelningen mellan kommunen och regionen inte alltid är fullt lika tydlig vad gäller vilken huvudman som tar ansvar för vilka frågor.

⁵ En undersökning om ungdomars levnadsvanor. Genomförs vartannat år.

Bedömning

Finns det en tydlig ansvarsfördelning mellan de olika nämnderna och mellan de berörda verksamheterna?

Ja.

Genomförd granskning visar på en tydlighet i ansvarsfördelningen mellan de olika nämnderna och verksamheterna. Granskningen visar även att det finns en sund kultur av att man löser frågor tillsammans och att "vem som ska betala"/ekonomi inte är det första som diskuteras när en fråga ska lösas.

Metoder och arbetssätt

Revisionsfråga 4: Finns det metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?

lakttagelser

I Ekerö kommun finns både specialpedagoger, psykologer, kuratorer, sköterskor och en svenska som andraspråk-tjänst anställda inom den centrala elevhälsan.

Specialpedagogerna inom den centrala elevhälsan arbetar mot både förskola och skola. Dessa har bland annat i uppdrag att handleda skolpersonal och delta i arbetet kring exempelvis skolornas arbete med anpassningar och särskilt stöd. Därtill finns speciallärare och specialpedagoger anställda på skolenheterna, vilka bland annat leder lärare och arbetslag samt har vissa uppdrag kring att granska enskilda elevers åtgärdsplaner.

Vid intervjuer beskrivs att elevhälsan utökats de senaste åren och att bland annat antalet psykologer har ökat. Psykologernas kompetens och närvaro uppges efterfrågas i allt högre grad och man deltar vid samtliga elevhälsoteamsmöten. Detta menar man skapar förutsättningar för att i ett tidigt skede kunna vara med och fånga upp barn och unga som är i behov av stöd. Vidare uppges att kurator, psykolog och skolsköterska på flera skolor genomför ett förebyggande och främjande arbete genom olika typer av utbildningsinsatser kring teman som exempelvis psykisk ohälsa. Detta genomförs ibland på förekommen anledning och i övrigt utifrån ett årshjul för respektive årskurs.

Socialtjänsten i Ekerö kommun har en halvtidstjänst från öppenvården placerad på Familjecentralen, där både mödra- och barnavårdscentral samt öppen förskola finns. Tjänsten handlar främst om att erbjuda råd- och stödsamtal till de familjer som behöver detta. Ofta hänvisas familjerna från mödravårdscentralen, barnhälsovården eller öppna förskolan, men det händer även att familjer själva kontaktar. I de fall som Familjecentralen genomför hembesök hos nyanlända som får sitt första barn i Sverige följer öppenvårdsrepresentanten med, bland annat i syfte att stötta i rollen som förälder samt informera om möjligheten till att få stöd från öppenvården vid upp till fem tillfällen utan att behöva aktualiseras som ett ärende hos socialtjänsten. Öppna förskolan, som finns både på Ekerö och på Färingsö, beskrivs som en verksamhet som kan fånga upp familjer i behov av stöd och slussa vidare till rätt instans.

Vid intervjuer framhålls att det sannolikt finns ett mörkertal vad gäller barn och unga med psykisk ohälsa. Som ett led i att informera om möjligheten till stöd delar polisen, i samband med att de gör hembesök, ut visitkort med kontaktuppgifter till öppenvårdens råd- och stödfunktioner.

Kommunens fältassistenter tillhör organisatoriskt sett socialförvaltningen. Intervjuade beskriver att socialförvaltningen beslutade att inte vara ute i skolorna under covid-19-pandemin, medan kultur- och fritidsverksamhetens fritidsledare arbetat på "som vanligt". Kultur- och fritidsförvaltningen menar mot bakgrund av detta att det kan finnas en risk att fältassistenter tappat viss information om nuläget bland ungdomarna ute i kommunens skolor.

Intervjuade beskriver att det i huvudsak finns en god samverkan vid "risktillfällen" som exempelvis valborgsmässaöften, skolavslutning, midsommar etc. Det framhålls att både fältassistenter, väktare, fritidsgårdar, föreningar etc. hjälps åt för att säkerställa en närvaro kring barn och unga. Som ytterligare ett exempel på en fungerande samverkan och tidig upptäckt beskrivs vid intervjuer att man under en tid upplevde att kommunens skatepark blev en plats där många ungdomar samlades och där man misstänkte riskfyllda beteenden. Tack vare de befintliga samverkansstrukturer som finns kunde man snabbt säkerställa närvaro i form av fältassistenter, väktare, polis etc.

Utöver det som beskrivs ovan finns även bland annat följande:

- Ungdomsmottagning som drivs av Region Stockholm och Ekerö kommun. Där finns bland annat möjlighet till stödsamtal med kurator. Ungdomsmottagningen beskrivs göra ett omfattande arbete kring ungdomars psykiska ohälsa. Ungdomsmottagningen återfinns i ett flertal återkommande samverkansforum med exempelvis barn- och ungdomspsykiatri, skolkuratorer, nätverket Unga vuxna etc.
- Fritidsklubbar
- Fritidsgårdar
- Utåtriktade fritidsledare med uppdrag att bedriva uppsökande verksamhet i bland annat skolor.
- Närvaroteamet (som nämnts i revisionsfråga 1)

Bedömning

Finns det metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?

Ja.

Vår bedömning är att de förebyggande insatserna som nämnts ovan tillsammans med fungerande samverkansstrukturer möjliggör för tidig upptäckt då parterna finns ute på olika arenor och snabbt kan kraftsamla tillsammans när så behövs.

Nämndernas uppföljning

Revisionsfråga 5: Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?

lakttagelser

Vid intervjuer beskrivs kommunen som "stuprörsorganiserad" i och med att man har nämnder som var och en har en tillhörande förvaltning. Rapporteringen av läget i kommunen och det arbete som bedrivs sker i första hand genom att respektive förvaltning rapporterar till "sin" nämnd. Exempelvis återfinns ärenden som "förvaltningschefen informerar" och "ordförande informerar" vid nämndernas sammanträden. Stockholmsenkätens resultat presenteras också för nämnderna, var för sig.

Tillsättandet av en samordningschef år 2018 uppges ha medfört en utveckling mot ett mer samlat sätt att hantera de frågor som berör flera olika parter och funktioner. Däremot sker i dagsläget inga träffar över nämndgränserna, dvs. där flera nämnder tar del av rapportering gemensamt. Bland de intervjuade nämns också att diskussioner i kommunstyrelsen kring frågor i angelägenheter som berör flera nämnders verksamheter är ett utvecklingsområde. I detta avseende nämns exempelvis att lyfta hur en nämnds verksamhet påverkar övriga, då mycket hänger ihop.

Vid intervjuer framförs att de olika partiernas gruppmöten på måndagskvällarna är en möjlighet för politiker att diskutera frågor som rör flera nämnder i kommunen. Dock är inte alla partier representerade i alla nämnder.

Bedömning

Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?

Delvis.

Vi bedömer att nämnderna till viss del får information om utvecklingen av den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar, men att detta i huvudsak endast rapporteras med direkt koppling till den verksamhet nämnden ansvarar för. Informationen sker ofta muntligt och spårbarheten i nämndens protokoll är låg.

Vi noterar att den samverkanskultur som finns mellan tjänstepersoner i kommunen inte är lika tydligt utvecklad mellan de politiska nämnderna. Vi vill här särskilt trycka på att såväl majoritet som opposition i respektive nämnd är ansvariga för den verksamhet som bedrivs. Vi bedömer att samverkan på den politiska nivån skulle vinna på ett samverkansforum för nämndernas presidium. Att som idag utgå från att samverkan sker inom partiorganisationerna bedömer vi är riskfyllt då detta inte är en verksamhet som rymms inom kommunens organisation och som inte är transparent för medborgarna.

Nämndernas åtgärder

Revisionsfråga 6: Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att minska den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?

lakttagelser

Vid intervjuer framkommer att Skolinspektionen i sin tillsyn bedömt att Ekerö kommuns tillgång till elevhälsa varit otillräcklig. Mot bakgrund av detta har elevhälsoresurserna under senare år förstärkts med fler psykologer och enligt uppgift ligger i budgeten för 2022 en förstärkning av främst skolkuratorer. Barn- och utbildningsnämndens presidium framhåller att man sett ett behov av att bland annat bättre möta upp elever med hög skolfrånvaro, varför man i budgeten för 2022 - utöver kuratorer - fokuserat på bland annat närvaroteam och särskilda undervisningsgrupper. Närvaroteamet beskrivs ha tillkommit delvis som en följd av Ekerö kommuns medverkan i SKR⁶:s Uppdrag fullföljd utbildning⁷, där - förutom tjänstemän - även nämndens ordförande deltog.

Kulturskolans utbud uppges ha diskuterats utifrån en tänkbar utveckling i form av att så småningom även kunna erbjuda undervisning inom bild och form, i syfte att nå fler individer. Likaså beskrivs att kultur- och fritidsnämnden kraftsamlade kring bibliotekens roll under pågående covid-19-pandemi, för att säkerställa att barn och ungdomar skulle kunna ha tillgång till biblioteken runt om i kommunen på ett smittsäkert sätt.

I granskningen framkommer att en stor del av de åtgärder som vidtas inom Ekerö kommun sker på tjänstemannanivå, bland annat genom den budget som samordningschef förfogar över. Det arbete som bedrivs rapporteras sedan som information till nämnden. Som exempel på åtgärder som vidtagits nämns att man inom STOP-organisationen för cirka två år sedan noterade att många unga tillbringade mycket tid vid biblioteket och det fanns misstankar om förekomst av narkotika. Barn- och utbildningsförvaltningen, socialförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen startade då ett ungdomscafé som håller öppet från det att skoldagen är slut till dess att fritidsgårdarna öppnar.

Ett annat exempel på åtgärder som vidtagits inom ramen för STOP är de så kallade Sommarpolarna. Det började under år 2020 när fler unga väntades tillbringa sommarlovet hemma, till följd av covid-19-pandemin. För att öka trygghetskänslan startades satsningen som innebär att unga vuxna rör sig runt på öarna och på de platser där många ungdomar vistas. Sommarpolarna är i 25-årsåldern och anställda över sommaren. Finansieringen står kommunstyrelsen för, medan fritidsgårdarna och socialtjänsten ansvarar för verkställandet.

Utöver ovanstående har också insatser som Dansa utan krav⁸ genomförts inom ramen för STOP.

⁶ Sveriges kommuner och regioner

⁷ SKR:s samlade arbete för att öka andelen unga som fullföljer sina gymnasiestudier

⁸ En forskningsbaserad insats där dansen kompletterar elevhälsan i arbetet med att minska psykisk ohälsa bland tonårstjejer.

Enligt uppgift vid intervjuer består ungdomsmottagningens målgrupp till 78 % av flickor. Bland annat mot bakgrund av att man vet att pojkar/män generellt sett är överrepresenterade vad gäller suicid, har man identifierat ett behov av att i högre grad även kunna möta pojkar. Därför har vissa åtgärder vidtagits i detta avseende, exempelvis i form av att anställa en manlig kurator.

Bedömning

Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att minska den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?

Ja.

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att kommunstyrelsen och berörda nämnder inte minst genom STOP-organisationen möjliggjort för ett aktivt arbete kring frågor som rör barn och ungas psykiska ohälsa. Vi ser också exempel på hur barn- och utbildningsnämnden förstärkt elevhälsan utifrån ett behov av detta har identifierats.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Ekerö kommun genomfört en granskning som syftar till att bedöma om barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt kommunstyrelsen säkerställer en ändamålsenlig verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och utbildningsnämnden, socialnämnden, kultur- och fritidsnämnden samt kommunstyrelsen **i allt väsentligt** säkerställer en ändamålsenlig verksamhet för barn och unga med psykisk ohälsa.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen och de granskade nämnderna att

- säkerställa att styrelsen och nämnderna får en mer samlad återrapportering av det gemensamma arbetet istället för att låta de olika partiorganisationerna ta ansvar för denna informationsspridning
- säkerställa att genomförd återrapportering dokumenteras mer transparent i styrelsens/nämndernas protokoll
- överväga om det gemensamma arbetet kan gynnas av att nämndernas presidium träffas i ett gemensamt forum för att följa upp och utveckla arbetet ytterligare

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Finns det tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan kring barn och ungdomars psykiska ohälsa inom kommunen?	Ja Vår bedömning är att det finns tillräckliga strukturer och rutiner för samverkan kring barn och ungdomars psykiska ohälsa inom kommunen. Vi bedömer att det är positivt att samverkan är sammanhållen i kommunen genom STOP-organisationen, att den prioriteras av de involverade och att samverkansstrukturen är dokumenterad. Det senare minskar risken för personberoende.	
2. Finns det tillräckliga rutiner för hantering av orosanmälningar inom kommunen?	Ja Vår bedömning är att det inom granskade nämnders verksamheter i huvudsak finns tillräckliga rutiner för att göra orosanmälningar. Vi ser positivt på att ett aktivt arbete bedrivs för att säkerställa kännedom om anmälningsplikten samt att återkopplingen på genomförda anmälningar uppges ha förbättrats.	
3. Finns det en tydlig ansvarsfördelning mellan de olika nämnderna och mellan de berörda verksamheterna?	Ja Genomförd granskning visar på en tydlighet i ansvarsfördelningen mellan de olika nämnderna och verksamheterna. Granskningen visar även att det finns en sund kultur av att man löser frågor tillsammans och att "vem som ska betala"/ekonomi inte är det första som diskuteras när en fråga ska lösas.	
4. Finns det metoder och arbetssätt för förebyggande arbete och tidig upptäckt?	Ja Vår bedömning är att de förebyggande insatserna tillsammans med fungerande samverkansstrukturer möjliggör för tidig upptäckt då parterna finns ute på olika arenor och snabbt kan kraftsamla tillsammans när så behövs.	

5. Får nämnderna tillräcklig information om utvecklingen av den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?

Delvis

Vi bedömer att nämnderna till viss del får information om utvecklingen av den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar, men att detta i huvudsak endast rapporteras med direkt koppling till den verksamhet nämnden ansvarar för.

Informationen sker ofta muntligt och spårbarheten i nämndens protokoll är låg.

Vi noterar att den samverkanskultur som finns mellan tjänstepersoner i kommunen inte är lika tydligt utvecklad mellan de politiska nämnderna. Vi vill här särskilt trycka på att såväl majoritet som opposition i respektive nämnd är ansvariga för den verksamhet som bedrivs. Vi bedömer att samverkan på den politiska nivån skulle vinna på ett samverkansforum för nämndernas presidium. Att som idag utgå från att samverkan sker inom partiorganisationerna bedömer vi är riskfyllt då detta inte är en verksamhet som ryms inom kommunens organisation och som inte är transparent för medborgarna.

6. Vidtar nämnderna aktiva åtgärder för att minska den psykiska ohälsan hos barn och ungdomar?

Ja

Utifrån genomförd granskning är vår bedömning att kommunstyrelsen och berörda nämnder inte minst genom STOP-organisationen möjliggjort för ett aktivt arbete kring frågor som rör barn och ungas psykiska ohälsa. Vi ser också exempel på hur barn- och utbildningsnämnden förstärkt elevhälsan utifrån att behov av detta har identifierats.

2021-11-16

Anders Hägg

Marie Lindblad

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Ekerö kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av beslutad projektplan. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.